

sala vinaka mera veivuke kina. Mera vakarorogo matua na bisopi ki na veivakasama ka qai veilesilesi.

O ira na daukaulotu tudei era sa ivurevure cecere ki na tabanalevu ena sasaga ni veivueti oqo. Era tamata gone ka kaukauwa sara. Era taleitaka me tiko vei ira na yacadra mera na cakacaka kina. Era taleitaka mera cakacaka vata kei ira na lewe ni tabanalevu. Era sa kila tu ni oqo na madigi ni veikunei cecere eso kivei ira. Era sa yalodina ki na kena tauyavutaki na matanitu ni Turaga. E kaukauwa na nodra ivakadinadina ni ra na vakataka na Karisito ni ra vakaitavi ena sasaga ni veivueti.

Meu tinia, ena noqu wasea e dua tale na iyau vunitaki sa kunei e tiko ena ivolanikalou oqo. E tiko ena tikina e 5: “Ia ni sa raica ko Jisu na *nodratou* vakabauta” (vakamatatataki). Au a sega mada ni raica oqo e liu—*nodratou* vakabauta. Na noda duavata ni vakabauta ena vakayaco-ka ki na nodra bula raraba na tamata.

Ocei mada a vakamacalataki ira tiko o Jisu? O iratou talega na le va a laveti koya na paralasi, tagane paralasi, o ira era a masulaki koya, kei ira kece era a vakarorogo tiko ki na vunau i Jisu ka ra kailavaka lo toka e lomadra me yaco na caka mana. E rawa ni oka talega kina e dua e vakawati, dua na itubutubu, dua na luvena tagane se yalewa, dua na daukaulotu, dua na peresitedi ni kuoramu, dua na Peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei, bisopi, kei na itokani tu vakayawa. Eda sa rawa kece ni veivukei. E dodonu meda maqusa tiko ena nodra vakasaqarai o ira era tu vakaleqai.

Au vakadinadinataka ni o Jisu Karisito na Kalou ni caka mana. E lomani keda kece o Jisu Karisito ka sa tu Vua na kaukauwa me veivueti ka veivakabulai, vakayago ka vakayalo talega. Ena gauna eda vukei koya kina ena Nona cakacaka vakalotu ni nodra vakabulai na tamata, eda sa na vakabulai vakakina. Au sa vakadinadinataka oqo ena Yacana tabu, o Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica, me ivakaraitaki, Thomas S. Monson, “Sa Noda iTavi meda Veivakabulai,” *Liaona*, Okot. 2013, 4.

Mai vei Elder D. Todd Christofferson
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Galala Vakaoiti, mera Kitaka Vakaiira

Sa loma ni Kalou meda sa turaga ka marama galala ka rawa ni yacova na ka eda rawa ni rawata vakataucoko ruarua vakayago ka vakayalo.

Na drama nei William Shakespeare *The Life of King Henry V* e oka kina e dua na bogi ni nodra keba na sotia ni Igiladi e Agincourt ni bera toka ga ni rau vala kei na mataivalu ni Varanise. Ena rarama katabokoboko, ni vuni vakatikina, a lako vakalecaleca voli o Tui Henry ena kedra maliwa na nona sotia. E veivosaki vata kei ira, ni tovolea tiko me dikeva na nodra yalodei ka sa lailai sobu mai vakaca na kedra iwiliwili, ia baleta ni ra sega ni tauri koya rawa, era a vosa sara tu ga vakadodou. Ena dua na nodra veivosaki era veitalanoa-taka se o cei ena saumi taro ena veika e yaco kivei ira na turaga ena ivalu—na tui se na sotia vakayadua.

Ena dua na tikina a cauraka o Tui Henry, “Au nanuma ni na vinaka cake me’u na mate ena mataivalu ni tui mai na dua tale na vanua; na nona inaki e sa dodonu.”

E sauma lesu o Michael Williams, “Oqori e sa uabaleta na ka keimami kila tu.”

Era vakadonuya na nona itokani, “Io, se levu cake mai na ka meda na vakasaqara; ni da sa kila vakarauta, kevaka eda kila ni da sa tamata ni tui:

kevaka e cala na nona inaki, eda na sega ni vakacalai kina baleta ni da sa talairawarawa tiko kivua na tui.”

E tomana o Williams, “Kevaka e sega ni vinaka na inaki, sa na saumi taro duadua na tui ena ka taucoko sa caka me rawati kina.”

Sega ni kurabuitaki, na nona sega ni duavata o Tui Henry. “Na tamata yadua ni tui e sa tiko na nona itavi vua na tui; ia na tamata yadua me na tutaki koya vakaikoya.”¹

A sega ni saga o Shakespeare me walia na veivosaki oqo ena drama, ia ena dua na ituvaki matata e sa dua na veivosaki e tomani sobu voli ki na noda gauna—o cei ena saumi taro ki na ka e yaco ena noda bula?

Ni sa yaco me ca na veika kece, sa dau ivakarau tudei meda bilitaki ira eso se Kalou sara mada ga. So na gauna e yaco na nanuma ni da sa maroroi tiko mai na so tale na tamata, ka tovolea na tamata yadua se ilawalawa me vagolea na saumi taro me baleta na nodra tiko vinaka ki na tamata tale eso se ki na matanitu. Ena veika vakayalo eso e nanuma ni sega ni dodonu vei ira na turaga kei na marama mera sasagataka na nodra

bula dodonu-baleta na Kalou e lomani keda ka vakabulai keda “me vakataki keda saraga.”

Ia na Kalou e saga tu mera cakacataka na Luvena me vaka na ivalavala ni digidigi e sa solia vei ira o Koya, “ni na tarogi na tamata yadua ena nona ivalavala ca ena siga ni veilewai.”² Sa Nona ituvatuva ka lomana talega oya me noda na itavi ni caka-vakatulewa deivaki ena noda ituvaki ni bula. Na Kalou ena sega ni bulataka na noda bula vei keda se me na lewai keda me vaka eda sa Nona ivakalasa, me vaka a saga taumada o Lusefa me cakava. Se era na sega ni vakadonuya na Nona parofita na itavi mera “iliuli ni vakalasa” ena itiko-tiko ni Kalou. A tukuna o Brigham Young: “Au sega ni nuitaka e dua na Yalododonu Edaidai ena vuravura oqo, se mai lomalagi, me na yalovakacegu ena cavaga au cakava, vakavo na Yalo ni Turaga o Jisu Karisito,—na yalo ni vakatakila, ena vakayacora mera yalovakacegu. Au nuitaki ira mera kila vakataki ira ka kila vakamata vakataki ira”³

Ia sa sega ni vakabulai keda na Kalou “me vakataki keda saraga,” vakailiu, baleta “me vakataki keda saraga” eda sa tawasavasava, ka “sega na ka tawasavasava sa curu rawa . . . e matana; ka, ena vosa i Atama, a yacana ko Yalosavasava, ia na yacana na nona Le Duabau ga na Luve ni Tamata [ni Yalosavasava].”⁴ Ka ikarua, na Kalou ena sega ni kitaka me cakava vei keda e dua na ka eda a sega ni digitaka mai na noda ivalavala meda vakakina. O Koya e lomani keda vakaidina, ka baleta ni lomani keda, e sega ni veivakasaurarataki se biuti keda tani. Ia e vukei keda ka tuberi keda o Koya. Vakaidina, na ivakaraitaki dina ni loloma ni Kalou oya na Nona ivunau.

Sa dodonu (ka da sa) reki voli ena ituvatuva veivakadeitaki ni Kalou e vakatarai keda ni vakayaco digidigi meda cakacaka vakaikeda ka sotava na kena isau, se me vaka e tukuna na ivolanikalou, “tovolea oti na gaga ni ca [eda] sa qai sasaga vagumatua [meda] rawata na veika vinaka.”⁵ Eda vakavinavinaka vakaoti ni Veisorovaki ni iVakabula e sa uabaleta na ivalavala

ca taumada me rawa ni da mai sucu ki na vuravura oqo ka sega ni cudruvi ena vuku ni valavala ca i Atama.⁶ Ni da sa vueti rawa mai na Lutu, eda sa tekivutaka na bula ena tawacala ena mata ni Kalou ka “ra sa sereki kina ka tawamudu, ka kila na ka vinaka mai na ka ca; [eda] na lewa na ka meda kitaka ka sega ni vakasaurarataki vei keda.”⁷ Sa rawa ni da digitaka meda vakataka na mataqali tamata, mai na veivuke ni Kalou, sa rawa ni vakataki Koya saraga.⁸

Na kosipeli i Jisu Karisito e tadolava na sala ki na ka eda rawa ni vakataka. Mai na Veisorovaki i Jisu Karisito kei na Nona loloma uasivi, na noda sega ni rawa ni bulataka vakaoti ka vakavuqa na lawa vakasilesitili ena bula oqo sa rawa ni bokoci ka sa rawa meda tosoya cake e dua na ivakarau va-Karisito. Na lewa dodonu e cikeva, me kakua ni yaco na ka oqo ke sega kina na noda veivakadonui kei na qaravitavi. E sa dau vaka tu mai kina. Na noda tiko oqo e vuravura vakayago e sa isau ni dua na digidigi eda a cakava yadua ni vakaitavi ena ituvatuva ni

Tamada.⁹ Oya, na veivakabulai e sega saraga ni vatuka mamada vakalou, ia e sega talega ni yaco mai na loma vakalou duadua ga.¹⁰

Na lewa dodonu e sa dua na itovo vakasakiti ni Kalou. Sa rawa ni da vakabauta na Kalou baleta ni da sa nuidei vakaoti ki Vua. E vakatavulici keda na ivolanikalou ni “Sa sega ni tatakelokelo na nona sala na Kalou, sa sega talega ni veigoleyaki ki na imatau se ki na imawi, ena sega ni veisautaka tale na nona vosa, ia sa dodonu sara, ka na ia tikoga na nona cakacaka”¹¹ ka ni “sa sega ni digitaki ira vakailoa na tamata na Kalou.”¹² Eda vakanuinui ki na lewa dodonu matau vakalou me baleta na vakabauta, yalodei, kei na inuinui.

Ia me isau ni noda bula dodonu vakaoti, e tiko eso na ka e sega ni rawa ni cakava na Kalou. E sega ni rawa ni vakatulewa o Koya ena vakabulai ni so kei na vakatikitikitaki ni so tale. O Koya e “sega sara ni vakadonuya na ivalavala ca.”¹³ E sega ni rawa ni vakatara o Koya na loloma me saqata na lewa dodonu.¹⁴

Na kena vakadeitaki ni Kalou a tauvutaka na ivakavuvuli ni loloma e sa ivakadinadina veicuqeni ni sa yalododonu o Koya. E sa baleta ni sa yalododonu o Koya sa mai tauvutaka kina o Koya na sala me duatani kina na ivalavala ni loloma ena noda icavacava tawamudu. Ia oqo, “ena vakayacori kece na veika sa virikotori tu, ia na loloma ga eda sa vakabulai kina.”¹⁵

Eda kila na “nona rarawa ka vakamatei ko Koya sa tawacala, io ka sa dau lomana vakalevu [na Tamada]; . . . sa mai dave na dra ni [Luvena]”¹⁶ ka sauma na ka sa yalataki tu ena lewa dodonu, vakaikuritaka na loloma, ka vueti keda.¹⁷ Ia, “*ena qai yaga walega na sala ni veivakabulai* sa navuci tu, *kevaka sa veivutuni na tamata ena bula vakatovolei oqo.*”¹⁸ Sa ikoya na ka e gadrevi kei na madigi me baleta na veivutuni sa vakatara na loloma me qarava na nona cakacaka ena kena sega ni vakarusai na lewa dodonu.

A sega ni mate na Karisito me veivakabulai vakailoa ia me tadolava na veivutuni. Eda vakanuinui “ka vakararavi sara ki na loloma i koya sa kaukauwa me ia na veivakabulai”¹⁹ ena ivakarau ni veivutuni, ia na cakacakataki ni veivutuni e sa dua na veisau ni vakatulewa e loma. Ni vakayacori na veivutuni me dua na ivakarau ni kena ciqomi na isolisoli kei na loloma uasivi, sa vakavuna vei keda na Kalou meda taura matua na veitavi me baleti keda. Na veivutuni e doka ka tokona na noda digidigi momona: “Ia na loloma oqo sa vakayacori rawa kina na ka sa virikotori ena vunau, ia ko ira sa sega ni vakabauta ka veivutuni era na cudruvi vakaidina me vaka na vunau; ia ko ira sa vakabauta ka veivutuni era na vakabulai.”²⁰

Na tawakilai vakamatata ni lewa dodonu kei na loloma ni Kalou e sa dua na ka; na cakitaki ni bula tiko na Kalou se nona cecere e sa dua tale na ka, ia e rau na vakataudeitaki ena noda rawata vakarauta so na gauna vakalilai sara—mai na taucoko ni noda sasaga—ka vakalou. Na Kalou sa sega ni dau cikecike e sa vakatauvatani kina dua na Kalou sega ni bula tiko. Na vuravura e sega kina na Kalou, na Kalou bula ka tauvutaka

na veilawa me liutaka ka vakavina-kataki ira na Luvena, e sa vuravura talega e sega kina na dina taucoko se lewa dodonu. E sa na vuravura kilai ena ciqomi taucoko ni ka e donu, cala sa veimataqali vakasama duidui ni tamata kecega.

Na ibalebale ni ciqomi taucoko ni ka oya ni tamata yadua e sa nona na vakatulewa cecere duadua. Sa dina sara, e sega walega ni o ira ka cakitaka na Kalou era vakamuria na filosofi oqo. Eso era vakabauta na Kalou era se vakabauta tikoga ni o ira vakaiira, vakayadua, ena navuca na ka e donu ka cala. E dua na uabula a tukuna vakaoqo: “Au sega ni nanuma ni rawa me’u kaya ni cala na Lotu Idu se na Lotu Katolika se Lotu Jaji—au nanuma ena vakatau saraga ena ka o vakabauta. . . . Au sega ni nanuma ni tiko e dua na donu kei na cala.”²¹ E dua tale, a tarogi baleta na yavu ni nona vakabauta vakalotu, a sauma, “Vakaiau—e sa yaco vakaidina ekea. Au kaya, e rawa vakacava me tiko na vakatulewa ki na ka o vakabauta?”²²

Kivei ira na vakabauta na cavaga se ka kecega sa rawa ni dina, na vakatakilai ni inaki, veivakadeitaki, kei na dina raraba e rairai vaka na vakasaurara—“E sega ni dodonu me’u vakasaurarataki meu vakabauta ni dina e dua na ka au sega ni taleitaka.” Ia

oya e sega ni veisautaka na ka dina. Na sevaki ni lawa ni bibi ena sega ni tarova e dua na tamata me lutu kevaka e butusevata na baranisavu. Na kena vakatautauvata e sa dina me baleta na lawa tawamudu kei na lewa dodonu. Na bula galala e sega ni lako mai ni vorati ia mai na kena tutaki ga. Oya e sa yavu dei ki na kaukauwa ni Kalou. Kevaka me a sega vakaidina na dina vakataudeitaki, ena sega ni vakaibalebale na isolisoli ni digidigi me vaka ni da na sega ni rawa ni raitayaloyalotaka ka kinoca na vatuka ni ka eda kitaka. Me vaka a tukuna o Liai: “Ia kevaka ko kaya ni sega na vunau, ko na kaya talega ni sega na ivalavala ca. Kevaka ko kaya ni sega na ivalavala ca, ko na kaya talega ni sega na ivalavala dodonu. Ia kevaka e sega na ivalavala dodonu ena sega na marau. Ia kevaka sa sega na ivalavala dodonu kei na marau ena sega na itotogi ka sega na rarawa. Ia kevaka sa sega na veika oqo sa sega na Kalou. Ia kevaka sa sega na Kalou sa sega koi keda, ka sega talega na vuravura; raica ena sega ni buli e dua na ka, ni sa sega na ka me caka se me cakacakataki; ia, ena takali yani na veika kece.”²³

Ena veika ruarua e vakayago ka vakayalo, na madigi ni kena tutaki na noda vakataulewa e sa dua na isolisoli

va-Kalou, ni ke a sega eda na sega ni kinoca rawa na ka eda rawa ni rawata vakataucoko me vaka na luve ni Kalou. Na vakatautaki vakayadua ni ka, sa yaco ruarua me dua na dodonu kei na itavi meda na dau taqomaka voli; e a sa dau vorati tu mai enai vakatekivu ni se bera na Veibuli. Sa dodonu meda dau taqomaka na vakatautaki ni ka oqo, mai vei ira na tamata se parokaramu, baleta ni (so na gauna ena kena inaki vinaka sara) ena vakavuna meda rawa ni tu kina vakaikeda. Ka sa dodonu meda taqomaka mai na noda vakararavi tu kina me levei kina na cakacaka e sa gadrevi me bucina na taledi, sasaga, kei na ituvaki va-Karisito.

A tukuni e dua na italanoa me baleta e dua na turaga ka sega ni dau cakacaka. E vinakata okoya me dau vukei ena ka e gadreva. Ena nona itovo ni vakasama, na Lotu se na matanitu, se ruarua, e dinautaka vua e dua na bula baleta ni a sauma na nona ivakacavacava kei na nona ikatini. E sa sega na ka me kania ia e sega ni vinakata me cakacaka me vukei koya kina. Mai na sasaga kaukauwa ka lolovira, era sa nanuma o ira ka ra tovolea mera vukei koya ni sa sega ni rawa vua me sasagataka me vukei koya vakaikoya, sa vinaka cake ga mera kauti

koya ki na ibulubulu ka vakalaiva me mate. Ena nodra ilakolako ki na ibulubulu, a kaya e dua na turaga, “Sega ni rawa meda cakava oqo. E tiko vei au eso na sila au na solia vua.”

Sa ra mani vakamacalataka oqo kivua, ka taroga okoya, “Sa kautani beka na kedra iolo?”

Era sauma mai, “Sega.”

“Io mai,” a kaya okoya, “totoso tikoga.”

Sa loma ni Kalou meda sa turaga ka marama galala ka rawa ni yacova na cecere duadua ni ka eda rawa ni rawata, ruarua vakayago ka vakayalo, meda sa galala mai na vakamadua ni tu ga ena bula vakaloloma kei na ivesu ni valavala ca, ka meda rekitaka na rawa ni da dokai keda vakaiikeda kei na tu galala, ka meda sa vakavakarau ena veika kecega meda okati kei Koya ena Nona matanitu vakasilesitili.

Au sega ni vakabauta na nanuma lasutaki ni rawa ni rawati oqo ena noda sasaga duadua ka sega kina na Nona veivuke levu ka tudei. “Eda sa kila ni da sa vakabulai ena loloma walega, ka sega ena vuku ni cakacaka.”²⁴ Ka sega ni da gadreva meda rawata eso na ivakatagedegede lailai ni rawaka se caka vinaka ni bera ni

na veivuke na Kalou—na veivuke vakalou sa rawa ni noda ena veiaua ni veisiga, veitalia na vanua eda tiko kina ena salatu ni talairawarawa. Ia au kila ni kena gadrevi vakaoti na Nona veivuke, sa dodonu meda lewaikeda vakaikeda, veivutuni, ka digitaka na Kalou me na rawa ni cakacaka vagumatua ena noda bula ena lewa dodonu kei na digidigi mona. Au masuta meda vakayalo mai ka cakacakataki keda me rawa ni dua na ka e vukei keda kina na Kalou.

Au vakadinadinataka ni bula tiko na Kalou na Tamada, ka sa noda Dauveivueti na Luvena, o Jisu Karisito, ka sa tiko vata kei keda na Yalo Tabu. E sega ni vakatitigataki na nodratou gadre ni vukei keda, ka sa vakalou na Nodratou kauwai me caka vakakina. Meda sa “yadra, ka duri cake mai na kuvunisoso, . . . ia me vakayacori kina na veiyalayalati ka cakava na Tamada Tawamudu kivei [keda].”²⁵ Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. William Shakespeare, *The Life of King Henry V*, act 4, scene 1, lines 127–29, 131–37, 183–85.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 101:78.
3. Brigham Young, “Sermon,” *Deseret News*, Oct. 31, 1855, 267; quoted in Terry Givens and Fiona Givens, *The Crucible of Doubt: Reflections on the Quest for Faith* (2014), 63.
4. Mosese 6:57.
5. Mosese 6:55.
6. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:2; raica talega na 2 Nifai 2:25; Mosese 6:53–56.
7. 2 Nifai 2:26; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 93:38.
8. Raica na 3 Nifai 12:48; 27:27; raica talega na Roma 8:16–17; Vunau kei na Veiyalayalati 84:37–38.
9. Raica na Ai Vakatakila 12:7–9; Vunau kei na Veiyalayalati 29:36–38; Mosese 4:3–4.
10. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 93:29–31.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 3:2.
12. Cakacaka 10:34.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 1:31.
14. Raica na Alama 42:25.
15. Alama 42:24.
16. Vunau kei na Veiyalayalati 45:4.
17. Raica na Mosaia 15:9.
18. Alama 42:13; vakamatatataki.
19. 2 Nifai 31:19.
20. Alama 34:16.
21. In Christian Smith, *Souls in Transition: The Religious and Spiritual Lives of Emerging Adults* (2009), 156.
22. In Smith, *Souls in Transition*, 156.
23. 2 Nifai 2:13.
24. 2 Nifai 25:23.
25. Moronai 10:31.

Bariloche, Argentina

